

مرکز تحقیقات اسلامی

اصفهان

گامی

الرحمن
علیه صاب

www. **Ghaemiyeh** .com
www. **Ghaemiyeh** .org
www. **Ghaemiyeh** .net
www. **Ghaemiyeh** .ir

امام حسین

وقیام برای تشکیل
حکومت اسلامی

علی اصغر رجا

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

امام حسین علیه السلام و قیام برای تشکیل حکومت اسلامی

نویسنده:

علی اصغر رجاء

ناشر چاپی:

مجهول (بی جا ، بی نا)

ناشر دیجیتال:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

۵	فهرست
۶	امام حسین علیه السلام و قیام برای تشکیل حکومت اسلامی
۶	مشخصات کتاب
۶	مقدمه
۷	علل عدم اقدام امام حسین در زمان معاویه
۱۲	موقعیت استراتژیک کوفه
۱۴	ترکیب عقیدتی سیاسی مردم کوفه
۱۴	اشاره
۱۷	زمینه های تغییر حکومت در کوفه
۱۷	جو سیاسی کوفه
۱۹	علل عدم موفقیت سیاسی نظامی امام
۲۴	آثار و پیامدهای شهادت امام حسین
۲۵	درباره مرکز

نوع: مقاله

پدیدآور: رجاء، علی اصغر

عنوان و شرح مسئولیت: امام حسین علیه السلام و قیام برای تشکیل حکومت اسلامی [منبع الکترونیکی] / علی اصغر رجاء

توصیف ظاهری: ۱ متن الکترونیکی: بایگانی HTML؛ داده های الکترونیکی (۸ بایگانی: ۵۴.۲KB)

موضوع: حسین بن علی (ع)، امام سوم، ۴-۶۱ق.

قیام عاشورا

حکومت اسلامی

مقدمه

تشکیل حکومت اسلامی پس از فوت پیامبر اکرم (ص) با مشکلات عدیده ای رو به رو شد و ماجرای سقیفه و غصب خلافت پیش آمد. تا این که امیرالمؤمنین (ع) برای مدت کوتاهی این وظیفه خطیر را بر دوش کشید، اما از طرف معاویه بن ابی سفیان با مخالفت و اخلاص و برپایی جنگ و حملات کور تروریستی روبه رو گردید. در آخر نیز با شهادت امام علی (ع) دوران حکومت نمونه اسلامی آن حضرت به سر آمد. در زمان امام حسن (ع) نیز توطئه های معاویه ادامه یافت جنگ های درازمدت داخلی سپاه امام را خسته کرده بود و امام در سال چهل و یک هجری قمری با پذیرش صلح حکومت را به معاویه واگذار فرمود. بررسی شرایط زمانی قیام امام حسین (ع) برای تشکیل حکومت اسلامی اهمیت به سزایی دارد؛ زیرا نظر به شهادت مظلومانه آن حضرت اسارت خاندان و کمی یاران او این اقدام بسیار بی محاسبه به نظر می آید و یا اصلاً چنین هدفی در قیام او در نظر گرفته نشده است گفته می شود که حضرت صرفاً برای شهادت که خود تأثیرات جداگانه ای به نفع اسلام در برداشته قیام نمودند. از این رو اقدام حضرت کاملاً اختصاصی در نظر گرفته شده تکرار و الگوگیری از آن محال پنداشته می گردد. در حالی که یک بعد نهضت حسینی قیام برای تشکیل

حکومت اسلامی بود و در صورت تحقق می توانست مسیر تاریخ اسلام را دگرگون سازد. در همین راستا عواملی که باعث عدم توفیق امام حسین (ع) شد نیز باید جهت عبرت شناخته شوند، با این حال قیام امام حسین (ع) یک حرکت اجتماعی و دارای ابعاد مختلف و نتایج و آثار پربرکتی برای اسلام بوده در آینده هم خواهد بود.

علل عدم اقدام امام حسین در زمان معاویه

دهه آخر عمر معاویه بن ابی سفیان مصادف با آغاز امامت امام حسین (ع) بود. در این دهه سیاست های شومی که معاویه در جهت استحاله و انحراف جامعه اسلامی و شیعه زدایی به کار گرفت از این قرارند: ۱. جلوگیری از هر گونه اعتراض و جنبش مخالف از طریق فشار سیاسی و اقتصادی کشتار، شکنجه حبس و تحمیل فقر و گرسنگی نسبت به آنان ۲. احیای تبعیض های نژادی و رقابت های قبیله ای در میان قبایل و تضعیف آنها و برطرف کردن خطرشان از حکومت ۳. جعل حدیث تفسیر و تأویل آیات قرآن به نفع خود، تخدیر افکار عمومی مشروعیت و مقبولیت دادن به حکومت ۴. ترویج فرقه های باطل نظیر: جبریه و مرجئه که از نظر عقیدتی با سیاست معاویه هم سو بودند. ۵. جذب و به کارگیری افراد مکار و غداری چون مغیره بن شعبه والی کوفه زیاد بن ابیه والی بصره و کوفه عمرو بن عاص والی مصر، مروان بن حکم و سعید بن عاص و ولید کارگزاران اموی در حجاز که معاویه را در ایجاد خفقان یاری می دادند؛ به خصوص زیاد بن ابیه در هنگام ولایت بر کوفه و بصره (۵۰۵۳ ه. ق. ۶. تطهیر عثمان و مخدوش کردن چهره حضرت علی (ع) به عنوان حيله های سیاسی

امام حسین (ع) در این دوره مطابق وظیفه امر به معروف و نهی از منکر در برابر اعمال معاویه احساس مسئولیت شدیدی نسبت به حفظ شریعت جدش از انحراف و استحاله می نمودند. بنابراین به شکل های مختلفی عکس العمل نشان می دادند. یک بار اموالی را که از یمن به شام می بردند ضبط نمودند، بار دیگر نسبت به قتل حجرین عدی و یارانش در سفر معاویه برای حج او را نکوهش کرد. خطبه ای نیز در «منی در جمع صحابه و تابعین ایراد فرمود. با این حال عوامل ذیل امام را از قیام برای تشکیل حکومت اسلامی باز می داشت ۱. اظهار پایبندی به صلح امام حسن (ع) با معاویه امام به قرارداد صلحی که از طرف معاویه از همان ابتدا در گفتار و بعداً در عمل نقض شده بود، به طور یک جانبه پایبند بودند. بلکه همان دلایلی که باعث صلح برادرش با معاویه و حفظ شیعیان شده بود و نیز جو خفقان و کشتار عمال معاویه باعث اظهار پایبندی امام به صلح نامه برادرش می گردید. بدین ترتیب دشمن نمی توانست علیه امام این موضع را بگیرد که آنچه برادرش در طول نه سال (۴۱۵۰ ه. ق پذیرفته بود، زیر پا نهاده است ۲. شخصیت معاویه در نظر مردم وی از زنده بودن نام و یاد پیامبر اکرم (ص) در رنج بود؛ ولی جامعه آن روز او را صحابی پیامبر، کاتب وحی خال المؤمنین منتقم خون عثمان دارای سن و تجربه بیشتر می دانستند. ضمناً معاویه ظاهر ساز و از زمان عمردارای منصب بود و به سبب صلح امام حسن (ع) ادعای مشروعیت حکومت داشت

۳. احتمال ترور، قبل از قیام به وسیله معاویه همان طور که امام حسن (ع) را با دسیسه مسموم و شهید کرد.۴. اوضاع اجتماعی نامناسب جامعه روحیه خیانت و ترک نصرت و تسلیم آنها در برابر فشارها و اغواگری های معاویه و عدم ثمردهی جانبازی در بیدار کردن روح سلحشوری مردم ۵. لوث شدن قیام یا کاهش اثرات آن به دلیل قوت دستگاه تبلیغاتی حاکم ۶. امام به دنبال فرصت مناسب تر تا با آگاهی از خصوصیات و شخصیت یزید، (جانشین معاویه و حساسیت جامعه نسبت به او قیام خود را آغاز نمایند. یزید از مادری کلبی به نام میسون متولد شد. کلبی ها بیابانگرد و دارای روحیه خشونت و بداوت بودند. یزید در حمایت مادرش در صحرا رشد نمود، مادرش نتوانست زندگی در دمشق را تحمل نماید، لذا به صحرا بازگشت یزید در اوج رفاه در جوانی به شعر و لُهو و لعب رو آورد. به خاطر داشتن مربی شاعر درباریان و مشاور مسیحی و هم چنین سابقه قبیله ای مادر، گرایش به مسیحیت داشت در اعتراض به نوشیدن شراب می گوید: اگر بر دین احمد حرام است من بر دین مسیح می خورم با این حال معاویه او را برای جانشینی خود آماده می کرد و مسئولیت هایی به او می داد. در سفری به مکه که از طرف معاویه «امیرالحاج شده بود به امام حسین (ع) شراب تعارف کرد و در مقابل اعتراض حضرت در ضمن شعری تعجب خود را ابراز کرد. نظر به این موارد امام حسین (ع) در جواب اولین نگاری کوفیان و دعوت از او در سال چهل و نه یا سال

پنجاه هجری قمری به صلح برادرش اظهار پایبندی نمودند. در این سال امام حسن (ع) وفات یافت و «جعه بن هبیره بین ابی وهب امام حسین (ع) رابه کوفه دعوت نمود. نامه نگاری کوفیان پس از این تا سال شصت و یک هجری قمری متوقف ماند. محبوبیت امام هم رفته رفته در جامعه رو به افزایش بود؛ به گونه ای که در پی شهادت حجر بن عدی و یارانش توسط معاویه در مرج عذرا حکومت اموی از وجود امام حسین (ع) در مدینه احساس خطر می کرد. به همین سبب معاویه نامه ای به امام حسین (ع) نوشته او را از فتنه منع کرد. امام هم در جواب نامه ای کوبنده برای او فرستاد و جنایات او را در حق شیعیان یک یک برشمرد. از طرفی مسئله بیعت برای یزید و جانشینی او در برنامه کاری معاویه قرار داشت و امام مخالف جدی آن بود. مخالفان دیگری هم از صحابه با این امر که گامی در جهت تبدیل خلافت به پادشاهی تلقی می گردید در مدینه وجود داشت بدین منظور معاویه دوبار به مکه سفر کرد و در سفر دوم در حالی که دستور داده بود مردان مسلح با شمشیر بر بالای سر مخالفان بایستند، خود بر منبر رفت و اعلام کرد آنان بیعت کرده اند. مخالفان این بیعت را پس از اتمام جلسه و بیعت عمومی انکار نمودند. بدین ترتیب حجاز به عنوان کانون خطر برای معاویه باقی ماند. امام سعی داشتند خود و یارانش بهانه ای به دست معاویه ندهند و در عین حال در جامعه حالت آمادگی و انتظار به وجود آورند تا کار را پس از معاویه از

سرگیرند. معاویه نیز برای پس از خود در مورد مخالفان توصیه هایی به یزید کرده بود. سرانجام پس از دیرزمانی که جامعه اسلامی در برابر هیئت حکومت اموی قد خم کرده تسلیم شده بود، با مرگ معاویه به جنبش درآمد و موانع برداشته شد. امام حسین (ع) در این هنگام نقش تاریخی و رسالت خود را در مبارزه با ستم نجات امت از دست دشمنان سرسخت و دمیدن روح سلحشوری در مردم ایفا نمودند و برای هر قیامی بر ضد ستم حاکم در هر زمان و مکان الگو و نمونه عالی ای فراهم آوردند. معاویه در پانزدهم رجب سال شصت هجری قمری هلاک شد. پسرش یزید از ولید بن عتبہ بن ابی سفیان (والی خود در مدینه خواست که از حسین (ع) در کنار عبدالله بن عمر و عبدالرحمن بن ابی بکر و عبدالله بن زبیر بیعت بگیرد. امام و عبدالله بن زبیر از بیعت خودداری نمودند. در سوم شعبان همان سال امام برای تبلیغ اهداف قیام خود از مدینه وارد شهر امن مکه شدند و تا هشتم ذی الحجه در آنجا بودند. ابن زبیر هم فعالیت هایی داشت ولی با ورود امام به مکه تلاش های او در جهت به دست گیری قدرت در حجاز تحت الشعاع شخصیت امام قرار گرفت در این بین از دهم رمضان نامه نگاری سران شیعه پس از وقفه ای طولانی از کوفه به مکه آغاز شد و شدت گرفت امام نیز مسلم بن عقیل را به کوفه فرستاد تا آنچه آنان نوشته بودند از نزدیک بررسی کرده و نتیجه را گزارش کند. هم چنین امام نامه ای به اشراف بصره (مالک بن مسمع

بکری اخنف بن قیس منذر بن جارود، مسعود بن عمرو، قیس بن هيثم و عمرو بن عبيدالله بن معمر) نوشتند. در این نامه امام ضمن بیان حقانیت خود، آنان را به کتاب خدا و سنت فرا خواندند. مسلم بن عقیل در پنجم شوال سال شصت هجری قمری به کوفه وارد شد. نامه ای مبنی بر بیعت بیست هزار نفر از او در مکه قبل از حرکت به دست امام رسیده بود. امام حسین (ع) با دریافت اطلاعات روشنی از اوضاع کوفه با در نظر داشتن خطر جانی همراه خاندان و عشیره خود و عده ای از شیعیان به طرف آن شهر روان شدند. بردن خاندان با توجه به حضور ابن زبیر در مکه و اوضاع متغیر حجاز ضروری بود. در این هنگام افراد سرشناس زیادی از جمله عبدالله بن عباس و برادر امام (محمد حنفیه او را از حرکت باز می داشتند. امام به هر یک از آنان به نحوی جواب می دادند، زیرا سران شیعه که به امام نامه نوشته بودند از اوضاع سیاسی کوفه شناخت بیشتری داشتند و از نزدیک شاهد امور بودند. مسلم هم مشاهدات آنها را در نامه خود به امام از کوفه تأیید کرده بود. در حالی که عبدالله بن عباس و محمد حنفیه سال ها بود که از مکه و مدینه خارج نشده بودند. از طرفی در مکه احتمال ترور امام می رفت نظر به اهمیت شهر کوفه در قیام امام حسین (ع) برای تشکیل حکومت اسلامی قبل از بررسی زمینه های تغییر حکومت در کوفه موقعیت استراتژیک این شهر بیان می گردد

موقعیت استراتژیک کوفه

شهر کوفه در زمان امیرالمؤمنین (ع) و امام حسن (ع) (۳۵۴۱ ه.ق پایتخت حکومت

اسلامی بود و اهمیت زیادی از این نظر داشت کوفه در مرکز کشور اسلامی به پایگاه سنتی شیعیان تبدیل گشته بود. در قیام های علویان علیه حکومت اموی و عباسی به لحاظ تأمین امکانات نظامی اهمیت ویژه ای داشت شهر کوفه در سال هفدهم هجری قمری به دستور عمر به دست سعد بن ابی وقاص تأسیس شد. یک سال قبل از آن شهر بصره بنا گردیده بود. بصره پایگاه سنتی طرفداران عثمان بود. این دو شهر در کنار دو شهر قدیمی تر، ابتدا به عنوان پادگان نظامی ساخته شده بودند و سپس با مهاجرت جنگ جویمان عرب مسلمان رفته رفته به صورت شهر درآمدند. کوفه هم به دلیل آب و هوای خوش و هم داشتن مراتع برای چرانیدن شتر، پذیرای مهاجران شد. نقطه شروع لشکر کشی های مسلمانان در قرن اول هجری به ایران و سند، دو شهر کوفه و بصره بودند و خراج آن مناطق نیز به این دو شهر سرازیر می گردید. در مقاطعی که این دو شهر تحت حاکمیت یک نفر قرار می گرفت منابع مالی هنگفتی در اختیارش بود که در مسائل سیاسی نقش مهمی داشت خراج مالیاتی بود که به جای تقسیم زمین های فتح شده بین جنگ جویمان مسلمان بر آن زمین ها بسته می شد. علاوه بر آن جزیه از غیر مسلمانان در قبال تأمین امنیت آنها، غنایم جنگی شامل اموال مخصوص پادشاهان و امرای دشمن (صوفی و گمرکات نیز از منابع مالی حکومت اسلامی بود. درآمد عمده مردم از راه گرفتن عطا و رزق بود و مردم وابستگی شدیدی بدان داشتند. عطا، مقدار پرداخت نقدی از سوی حکومت کوفه بود که طی چند مرتبه در سال

یک جا به سپاهیان پرداخت می شد. چنان که «رزق نیز کمک های جنسی و خوراکی بود که هر ماه به صورت بلاعوض به آنان تحویل می گردید تا از اشتغال سربازان جلوگیری شود. بدین ترتیب یک ارتش همیشه آماده برای جنگ وجود داشت نظام پرداخت عطا، حربه کارآمدی در دست حکومت بود و اشراف کوفه که مسئول تحویل آن از حکومت و پرداخت به مردم بودند، از این جهت قدرت و نفوذ بسیاری در شهر داشتند. عیدالله بن زیاد توسط همین اشراف توانست با تهدید به قطع عطا، مردم را از اطراف مسلم بن عقیل دور کند و با افزایش عطا لشکر عظیمی از کوفیان برای جنگ با امام حسین (ع) در کربلا فراهم آورد.

ترکیب عقیدتی سیاسی مردم کوفه

اشاره

مردم کوفه از دو گروه مسلمان و غیر مسلمان تشکیل می شد. غیر مسلمین متشکل از عرب مسیحی از بنی تغلب مسیحیان نجران و نبطی مجوسیان ایرانی و یهودیان رانده شده از شبه جزیره بودند. اینان درصد کمی از جمعیت کوفه را تشکیل می دادند. بخش مسلمانان شامل گرایش های بی طرف هواداران بنی امیه خوارج پیروان قراء و صحابه و شیعیان علی (ع) بودند. اکثر مردم کوفه از گروه بی طرف بودند که زیر بنای فکری عقیدتی محکمی نداشتند. تعداد زیادی از قراء و صد و هفتاد و هشت تن از صحابی پیامبر اکرم (ص) در میان آنها بود که هریک خود را مجتهد و صاحب رأی می دیدند و در مقابل حکومت می ایستادند. اینان در بی طرفی مردم نقش عمده داشتند. در واقع این مردم از قبایل صحراگردی بودند که سابقه شهرنشینی نداشتند. ویژگی خاص آنها نظم ناپذیری بود. بر خلاف مردم شام که سال ها سابقه

شهر نشینی داشتند و معاویه از نظم پذیری آنها کمال استفاده را می کرد این گروه بی طرف در جریانات سیاسی هم چون موجی به دنبال طرف برتر می رفتند، نه از امیر راضی بودند و نه امیر از آنان راضی بود. در هنگام بروز ناآرامی ها و جابجایی قدرت به منافع مادی خود می نگریستند. بنابراین وقتی معاویه هلاک شد و آنان جوانی و بی تجربگی یزید را دیدند، به صف یاران مسلم پیوستند. آنان والی نرم خوی کوفه نعمان بن بشیر را که سنین پیری را می گذراند، قادر یا مقابله با قیامی جدی نمی دیدند. شاید همین افراد بودند که فرزدق در وصفشان به امام حسین (ع) گفت «دل هایشان با تو و شمشیرهایشان علیه توست. در چنین اوضاعی که کنترل از دست نعمان بن بشیر خارج شده بود، تعدادی از اشراف کوفه مانند: عمر بن سعد بن ابی وقاص (پسر بنیانگذار کوفه ، عبدالله بن مسلم و عماره بن ولید بن عقبه به یزید نامه نوشتند تا اگر کوفه را می خواهد، فرد قدرت مندی بر آن گمارد. در ضمن خبر آمدن مسلم به کوفه را نیز دادند. یزید به پیشنهاد «سرجون، عبیدالله بن زیاد را با حفظ سمت ولایت بصره به ولایت کوفه برگزید. با آمدن ابن زیاد به کوفه افراد بی طرف جذب و عده و وعیدهای او شدند و مسلم را تنها گذاشتند. اشراف کوفه که در طول بیست سال حکومت امویان دارای نفوذ بسیاری در میان گروه بی طرف ها بودند، از وابستگیان حزب اموی به شمار می رفتند. آنان ابن زیاد را یاری می دادند. از طرفی عده ای از آنان در جریان نامه نگاری به امام حسین (ع) برای حفظ

ریاست خود در صورت برقراری حکومتی از جانب امام عاطفی ترین نامه ها را نوشته بودند. اما همین که عیب‌الله بن زیاد کنترل کوفه را به دست گرفت آنها هم در موقعیت های حساس سپاه اعزامی او به فرماندهی عمر سعد به کربلا- قرار گرفتند. امام حسین (ع) در روز عاشورا در مقابل لشکر کوفه خطاب به همین عده فرمود: «ای شیث بن ربیع و ای حجار بن ابجر و ای قیس بن اشعث و ای یزید بن حارث! آیا شماها نبودید که به من نامه نوشتید: میوه ها رسیده و وقت چیدن فرا رسیده و خرماها سرسبز گشته و زمین از گیاه پر است و سپاهی آماده در انتظار توست پس بشتاب!؟ نامه نگاری این عده از اشراف به امام حسین (ع) نشان می دهد که در سطح آنان احتمال موفقیت قیام امام برای تشکیل حکومت می رفته است هم چنان که مردم عادی نیز در هنگام ورود عیب‌الله بن زیاد به کوفه او را نشناخته به گمان امام بر او سلام می کردند و خیر مقدم می گفتند. از گروه های دیگر اعتقادی در کوفه خوارج بودند. آنان در عمل خشن و دارای انگیزه های قوی دینی بودند. فهم عمیقی نداشتند، مکتب عمر را پذیرفته و خشونت می ورزیدند. نقل روایات عمر دلیل این مدعاست پایگاه مردمی هم نداشتند و مخالف حکومت بودند. با شیعه هم دشمنی سرسختانه نشان دادند. در بصره و کوفه طی چند مرحله قیام تا واقعه کربلا در سال شصت و یک هجری قمری سرکوب شده بودند و در این واقعه نقش چندانی نداشتند. پیروان قراء و صحابه پیامبر اکرم (ص) نیز گروه دیگری در کوفه

بودند. آنان امام علی امام حسن و امام حسین (ع) را به عنوان مجتهد و راوی قبول داشتند؛ حتی برخی از آنها عبدالله بن مسعود و عمر را از حضرت علی (ع) بالاتر می پنداشتند. اقلیتی از شیعیان در کوفه بودند که عمیقاً به خاندان اهل بیت عشق می ورزیدند. عده ای از میان آنان رؤسای شیعه به حساب می آمدند. از دهم رمضان سال شصت هجری قمری نامه های دعوت همین رؤسای شیعه به امام حسین (ع)، پس از وقفه ای ده ساله آغاز شد. نامه برخی از آنان چون سلیمان بن سرد خزاعی مسیب بن نجبه فزاری مسلم بن عوسجه حبيب بن مظاهر اسدی ابو ثمامه صائدی و... در مکه به دست امام حسین (ع) رسید. اینان در زمان حضرت علی (ع) در جنگ ها همراه او بودند و پس از مرگ معاویه با آگاهی کامل از اوضاع کوفه امام را دعوت کردند. دیگر شیعیان نیز با وجود علاقه وافر به اهل بیت با توجه به سیاست های شیعه زدایی معاویه و کشتارهای شیعیان توسط زیاد ابن ابیه در جریان قیام حجر به سال پنجاه و یک هجری قمری تا احتمال پیروزی قطعی نمی دادند، در قیام ها همراهی نمی کردند. به همین علت به محض احتمال شکست مسلم در کوفه از اطراف او پراکنده شدند. در حالی که بعدها به علت تسلط مختار بر خزانه کوفه به قیام او پیوستند.

زمینه های تغییر حکومت در کوفه

جو سیاسی کوفه

۱ در کوفه جوی پدید آمده بود که همه گروه ها با شور و شوق به امام نامه می نوشتند و فرستادگان آنها در مکه به حضور امام حسین (ع) می رسیدند، در حالی که دیگر مناطق مانند یمن مصر و ایران خاموش بودند، در

اثر همین جوّ بود که حتی عده ای از اشراف هوادار امویان نیز برای عقب نماندن از قافله و به امید رسیدن به مقام و موقعیت به امام نامه دعوت نوشته بودند. ۲ ضعف شخصیت یزید: از نظر مردم کوفه او جوانی تازه کار بود و ضعف مدیریتی سیاسی و اجتماعی داشت ۳ ضعف شخصیت نعمان بن بشیر (والی وقت کوفه: بشیر بن سعد پدر نعمان در جریان سقیفه در مخالفت با سعد بن عباده که او هم انصاری و خزرچی بود، با ابوبکر بیعت کرد. بشیر در امر بیعت با اسید بن حضیر اوسی در رقابت هم بود. نعمان بن بشیر و مسلمه بن نخله هم تنها انصاریانی بودند که عثمانی و همراه معاویه شدند و از حضرت علی (ع) کناره گرفتند. معاویه خود را منتقم خون عثمان معرفی می کرد. نعمان در این زمان که مسلم در کوفه و امام در راه آن بود، سنین پیری را می گذراند و قدرت جمع آوری سپاه و مقابله با مسلم را نداشت ۴ در اثر گذشت زمان نسلی به وجود آمده بود که دوران ظلم معاویه را تجربه کرده و افرادی مانند سلیمان بن صرد، رفاعه بن شداد و مسیب بن نجبه در میان آنها حکومت عدل علی (ع) را دیده بودند. آنها می خواستند از خلاء قدرت سیاسی استفاده کرده و قبل از تثبیت قدرت یزید حکومتی نظیر حکومت امام علی (ع) به رهبری فرزندش که او هم امام بود تشکیل دهند. ۵ رقابت شام و عراق قبل از اسلام در زمان درگیری های روم و ایران در شام حکومت عربی غسانیان (آل جفنه دست

نشانده روم و در عراق نزدیک کوفه حکومت عربی حمیریان (لخمیان دست نشانده ایران در رقابت و ستیزه بودند. پس از اسلام کوفه در زمان حضرت علی (ع) پایتخت رسمی و مهم ترین شهر مملکت اسلامی بود. برخی فتوحات لشکر اسلام پیش از زمان حضرت از کوفه هدایت می گردید و کوفه مظهر قدرت و عزت اسلام بود. در حالی که در همین زمان ها، مرکز حکومت معاویه در شام غیر رسمی و او و اطرافیانش از نظر کوفیان مشتی «طلقاً» به شمار می رفتند که در فتح مکه تسلیم پیامبر شده بودند. از طرف دیگر پایتختی کوفه علاوه بر اهمیت سیاسی فواید اجتماعی و اقتصادی نیز برای اهالی آن در برداشت پس از تسلط معاویه بر مقدرات مملکت اسلامی و صلح امام حسن (ع)، معاویه به سبب خشم و نفرت از کوفه پایتخت را به شام منتقل کرد و مدت بیست سال مردم کوفه از آن فواید محروم و شهر نیز به صورت عادی درآمد از این رو با مرگ معاویه مردم کوفه به یاد دوران خوش پایتختی انگیزه فراوانی داشتند تا مجد و عظمت از دست رفته را که در آن زمان قدر ندانسته بودند، بازگردانند. اهداف اعلام شده امام حسین (ع) در وصیت به برادرش محمد حنفیه عبارت انداز: ۱. اصلاح امت جدش ۲. امر به معروف و نهی از منکر. ۳. عمل به سیره پیامبر و حضرت علی (ع). این اهداف نیز با تشکیل حکومت اسلامی قابل تحقق و سازگارند.

علل عدم موفقیت سیاسی نظامی امام

۱ مهم ترین علت ورود عبیدالله بن زیاد به کوفه است وی هنگامی که در بصره بود، توسط منذر بن

الجارود از فرستادن نامه امام حسین (ع) به مردم بصره آگاه شد و پیک امام (سلیمان را کشت اشراف هوادار حکومت اموی در کوفه قبلاً یزید را از آمدن مسلم به کوفه خبردار کرده بودند. با رسیدن نامه امارت کوفه از طرف یزید، ابن زیاد به کوفه آمد. مردم کوفه به گمان ورود امام به او خیرمقدم می گفتند. او بدون هیچ مقاومتی وارد قصر شد و کنترل اوضاع را در دست گرفت ۲ مسلم بن عقیل با شنیدن خبر ورود ابن زیاد به کوفه خانه مختار را ترک کرده وارد خانه هانی بن عروه گردید و مخفیانه از مردم کوفه بیعت می گرفت معقل جاسوس ابن زیاد توانست از طریق مسلم بن عوسجه به محل اختفای مسلم پی برد و از برنامه ترور ابن زیاد به وسیله مسلم نیز آگاه شد. ابن زیاد پس از دریافت این اطلاعات هانی را دست گیر کرد و به شهادت رساند. در این هنگام مسلم قصر ابن زیاد را محاصره کرد. این محاصره کامل نبود و ابن زیاد از طریق درب الرومیین با اشراف کوفه در ارتباط بود. ارتباط سران شیعه نیز در این محاصره با مسلم و محاصره کنندگان روشن نیست در یک احتمال ضعیف می توان نتیجه گرفت که محاصره قصر به قصد تصرف آن نبوده بلکه به خاطر جلوگیری از غافل گیری و گرفتار نشدن مسلم و سران شیعه بوده است به همین دلیل افراد به سرعت از اطراف مسلم پراکنده شدند و او در کوچه های کوفه تنها و سرگردان ماند. اگر مسلم در جریان محاصره قصر می توانست ابن زیاد را از آن جا

بیرون براند یا او را بکشد و بر خزانه کوفه مسلط شود، نیروی او چند برابر می‌گردد و شمشیرهای زیادی به خدمتش درمی‌آمدند. به طوری که با ورود امام به کوفه به کلی اوضاع تغییر می‌کرد و امام نیز با تحریک انگیزه‌ها، دل‌های کوفیان را بیشتر به خود جذب می‌نمود. حتی در اندک مدتی با پیوستن بصره و حجاز حکومت امام نیز گسترش می‌یافت بیست سال سلطه امویان و ظلم و جور آنها نیز باعث می‌شد که قدر حکومت آل علی (ع) را بدانند. جواب نامه عده‌ای از مردم بصره و اعلام همراهی آنان نیز به دست امام حسین (ع) رسیده بود. «شریک بن اعور» از بزرگان بصره هم قبل از فوت قول جلب همراهی مردم بصره را به مسلم داده بود. هم‌چنین ابن زبیر در حجاز فعالیت خود را آغاز کرده در مخالفت با حکومت یزید با امام هم رأی بود. بعد از تسلط نظامی امام این ظرفیت را دارا بودند که مردم را از چشمه جوشان علوم خود بهره‌مند ساخته و آنها را از بی‌تفاوتی بیرون آورده و با سال‌ها جریان شیعه‌زدایی معاویه مبارزه نمایند. با توجه به مقبولیت امام در نزد عامه مردم نیاز به تهدید و تطمیع حکام اموی هم نبود. این مقبولیت در هنگام ورود ابن زیاد به کوفه معلوم بود و مردم او را به جای امام می‌پنداشتند. از نکات مبهم تاریخ غیبت سران شیعه در جریان محاصره قصر به وسیله مسلم بن عقیل است که در کنار او نبودند. برخی از آنان مانند حبیب بن مظاهر، مسلم بن عوسجه و ابو ثمامه صائدی در کربلا حاضر شدند، ولی

بزرگانی چون سلیمان بن صرد خزاعی رفاعه بن شداد بجلی و مسیب بن نجبه فزاری در صحنه کربلا هم حاضر نشدند. آنها قصد پیوستن به امام را هم نداشتند، زیرا بعدها در جنبش توأیین به عمل خود اقرار دارند. هم چنین به درستی معلوم نیست که چرا محاصره قصر ابن زیاد بوسیله مسلم به صورت کامل نبوده است و این زیاد از طریق درب الرومیین با اشراف هوادار امویان ارتباط داشته است مسلم پس از این واقعه با فرا رسیدن شب در کوچه سرگردان ماند. تا این که شب را در خانه زنی به نام طوعه گذراند. هنگام صبح با جاسوسی پسر این زن غافل گیر شد و پس از نبردی جانانه دست گیر و شربت شهادت نوشید. نکته قابل توجه در جریان کار مسلم در کوفه لو رفتن محل اختفای او در خانه هانی و بعد در خانه همین زن با جاسوسی است مسلم قبل از شهادت به محمد بن اشعث وصیت کرده بود تا کسی نزد امام بفرستد و او را از آمدن به کوفه بازدارد. پیک محمد بن شعث در زباله (میان راه کوفه خیر را به امام رساند. امام حسین (ع) در روزی که مسلم به شهادت رسیده بود، از مکه خارج شدند و در بین راه قیس بن مسهر و عبدالله بن یقطر (برادر رضاعی خود) را با نامه هایی به کوفه فرستادند. خبر شهادت هانی بن عروه و مسلم در بین راه قبل از زباله در ثعلبیه به امام رسید و در حضور همراهان مطرح شد. در این مرحله دیگر احتمال امکان تشکیل حکومت به وسیله امام حسین (ع) در کوفه کاهش

یافته بود. شاید نفس اهمیت این هدف در مقابل اهداف فرضی دیگر بوده است که امام فرمان حرکت دادند. پراکندگی یاران هم تا این مرحله و پس از خبر مذکور گزارش نشده است بنابراین با توجه به عدم دلیلی برای بازگشت احتمال ترور در حجاز، آرزوی بیست ساله شیعیان در برپایی حکومت و این که برادران عقیل قصد خون خواهی داشتند، امام فرمان ادامه حرکت دادند. برخی دیگر نیز به امام گفتند: شخصیت شما بالاتر از مسلم است و مردم کوفه به شما رو خواهند آورد. در زباله خبر شهادت عبدالله یقظر رسید و امام یاران را رخصت رفتن و عدم همراهی دادند. نکته قابل ذکر این که بسیاری در این محل امام را ترک کردند برخلاف وجود برخی از شرایط قبلی در کنار امام نماندند، در حالی که عده کمی هم چنان همراه امام باقی ماندند و این عبرت دیگری است ۳ در برخورد با سپاه حر، امام حسین (ع) مسیر کاروان را برای بازگشت تغییر دادند، ولی حر مانع شد. به نظر می رسد که قصد امام برای بازگشت واقعی باشد، اما با توجه به وجود خطر جانی در حجاز، می توان گفت که امام می خواست قیامش انتحاری خوانده نشود. بنابراین با وجود سپاه حر، کاروان امام در کربلا فرود آمد. در کربلا عمر بن سعد به طمع حکومت ری در مذاکرات خود با امام به نتیجه نرسید و سرانجام در رقابت با شمر بن ذی الجوشن جنگ را با امام آغاز کرد. ابن زیاد، شمر را فرستاده بود تا ابن سعد، یا فرماندهی را به شمر وا گذارد یا کار جنگ را یک

سره کند. بدین ترتیب حادثه بزرگ کربلا و شهادت مظلومانه امام حسین (ع) شکل گرفت

آثار و پیامدهای شهادت امام حسین

۱ تأثیر عاطفی شدید در مواجهه با خاندان مصیبت زده و شنیدن سخنان آنها که به صورت گزارش هایی از خوارق عادات در منابع پس از حادثه آمده اند. ۲ رسوایی هیئت حاکمه تا جایی که یزید مورد لعن قرار گرفت و گناه کشتن فرزند پیامبر را به گردن ابن زیاد انداخت ۳ احیای سنت جانبازی در راه دین و روح آزادگی در جامعه و جدا شدن از عادت اطاعت محض امیر زورگو به خاطر «عطا» و کم شدن نفوذ اشراف و زاهدان عوام فریب بطوری که عبدالله عقیف ازدی در اولین سخنرانی عبیدالله بن زیاد پس از جنگ فریاد اعتراض خود را در مقابل دشنام و ناسزای عبیدالله نسبت به امام حسین (ع) در مسجد کوفه بلند کرد. ۴ آغاز قیام ها و شورش ها در سراسر امت اسلام به خون خواهی حسین (ع) که به سرنگونی بنی امیه انجامید؛ نظیر قیام توابین شورش مدینه و مکه انقلاب مختار بن ابی عبیده ثقفی قیام زید بن علی بن الحسین : و پسرش یحیی ۵ اتحاد و انسجام گروه های شیعی و جدایی تدریجی آنها از سایر فرق گروه های شیعی امامت را تنها حق الهی علی (ع) و امامان پس از او می دانستند، نه خلفای دیگر. این مطلب در فحوای کلام امام حسین (ع) در جریان حرکت به سوی کربلا و نیز در سخنان یاراناش موجود است

بسمه تعالی

هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ

آیا کسانی که می‌دانند و کسانی که نمی‌دانند یکسانند؟

سوره زمر / ۹

مقدمه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان، از سال ۱۳۸۵ هـ. ش تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن فقیه امامی (قدس سره الشریف)، با فعالیت خالصانه و شبانه روزی گروهی از نخبگان و فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

مرامنامه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان در راستای تسهیل و تسریع دسترسی محققین به آثار و ابزار تحقیقاتی در حوزه علوم اسلامی، و با توجه به تعدد و پراکندگی مراکز فعال در این عرصه و منابع متعدد و صعب الوصول، و با نگاهی صرفاً علمی و به دور از تعصبات و جریانات اجتماعی، سیاسی، قومی و فردی، بر مبنای اجرای طرحی در قالب «مدیریت آثار تولید شده و انتشار یافته از سوی تمامی مراکز شیعه» تلاش می نماید تا مجموعه ای غنی و سرشار از کتب و مقالات پژوهشی برای متخصصین، و مطالب و مباحثی راهگشا برای فرهیختگان و عموم طبقات مردمی به زبان های مختلف و با فرمت های گوناگون تولید و در فضای مجازی به صورت رایگان در اختیار علاقمندان قرار دهد.

اهداف:

۱. بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البیت علیهم السلام)
۲. تقویت انگیزه عامه مردم بخصوص جوانان نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی
۳. جایگزین کردن محتوای سودمند به جای مطالب بی محتوا در تلفن های همراه، تبلت ها، رایانه ها و ...
۴. سرویس دهی به محققین طلاب و دانشجو
۵. گسترش فرهنگ عمومی مطالعه
۶. زمینه سازی جهت تشویق انتشارات و مؤلفین برای دیجیتالی نمودن آثار خود.

سیاست ها:

۱. عمل بر مبنای مجوز های قانونی
۲. ارتباط با مراکز هم سو
۳. پرهیز از موازی کاری

۴. صرفا ارائه محتوای علمی

۵. ذکر منابع نشر

بدیهی است مسئولیت تمامی آثار به عهده ی نویسنده ی آن می باشد .

فعالیت های موسسه :

۱. چاپ و نشر کتاب، جزوه و ماهنامه

۲. برگزاری مسابقات کتابخوانی

۳. تولید نمایشگاه های مجازی: سه بعدی، پانوراما در اماکن مذهبی، گردشگری و...

۴. تولید انیمیشن، بازی های رایانه ای و ...

۵. ایجاد سایت اینترنتی قائمیه به آدرس: www.ghaemiyeh.com

۶. تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و...

۷. راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی

۸. طراحی سیستم های حسابداری، رسانه ساز، موبایل ساز، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک، SMS و...

۹. برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم (مجازی)

۱۰. برگزاری دوره های تربیت مربی (مجازی)

۱۱. تولید هزاران نرم افزار تحقیقاتی قابل اجرا در انواع رایانه، تبلت، تلفن همراه و... در ۸ فرمت جهانی:

JAVA.۱

ANDROID.۲

EPUB.۳

CHM.۴

PDF.۵

HTML.۶

CHM.۷

GHB.۸

و ۴ عدد مارکت با نام بازار کتاب قائمیه نسخه :

ANDROID.۱

IOS.۲

WINDOWS PHONE.۳

WINDOWS.۴

به سه زبان فارسی ، عربی و انگلیسی و قرار دادن بر روی وب سایت موسسه به صورت رایگان .

در پایان :

از مراکز و نهادهایی همچون دفاتر مراجع معظم تقلید و همچنین سازمان ها، نهادها، انتشارات، موسسات، مؤلفین و همه

بزرگوارانی که ما را در دستیابی به این هدف یاری نموده و یا دیتا های خود را در اختیار ما قرار دادند تقدیر و تشکر می
نماییم.

آدرس دفتر مرکزی:

اصفهان - خیابان عبدالرزاق - بازارچه حاج محمد جعفر آواده ای - کوچه شهید محمد حسن توکلی - پلاک ۱۲۹/۳۴ - طبقه
اول

وب سایت: www.ghbook.ir

ایمیل: Info@ghbook.ir

تلفن دفتر مرکزی: ۰۳۱۳۴۴۹۰۱۲۵

دفتر تهران: ۰۲۱ - ۸۸۳۱۸۷۲۲

بازرگانی و فروش: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

امور کاربران: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

مرکز تحقیقات رایانگی

اصفهان

گامی

WWW

برای داشتن کتابخانه های تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشانی

www.Ghaemiyeh.com

www.Ghaemiyeh.net

www.Ghaemiyeh.org

www.Ghaemiyeh.ir

مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.

۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹

